

phenomenon' as the strong decline in the 1930s were caused by environmental factors stressing the plants's metabolism to its limits. Part 4 is mostly of interest for biologists. It contain papers dealing with structural dynamics and trophic supplies. In general the print, figures and photos are of high quality. It is therefore surprising that the Springer-Verlag has left 10 pages blank in chapter 13 and 2 pages blank in chapter 14. This renders these two contributions on benthic communities of no use. Altogether, however, this volume deserves a place on library shelves where it may serve as a good introduction for more specialized individual papers because most of the contributions are written as reviews and they have long lists of references.

Christian Christiansen

Rainforest ecosystems of East Kalimantan - El Niño, drought, fire, and human impacts. E. Guhardja et al., red. Tokyo/New York, Springer 2000. (Ecological Studies, 140). XXVIII, 330 s., ill., maps, 25 cm. GBP 72,50.

Denne samling af artikler er resultatet af et 15 årigt japansk-indonesisk forskningsprojekt som siden 1985 har fokuseret på samspillet mellem El Niño Southern Oscillation (ENSO), tørke, skovbrande og arealanvendelse i Øst Kalimantan, Indonesien. Bogen indeholder 28 artikler ordnet i en introducerende del og fire tematiske dele med fokus på jordbundsforhold og menneskelig aktivitet, virkning af tørke og brand på skovøkosystemer, virkning af menneskelig aktivitet på skovøkosystemer, og rehabiliteringsteknikker og begrænsninger for bæredygtig skovforvaltning. Bogens styrke er præsentationen af et meget omfattende datamateriale fra samme region, hvilket giver læseren en bred forståelse for økologien og virkninger af forskellige typer arealanvendelse på miljøet i et tropisk regnskovsområde. Desværre er mange af de enkelte artikler ikke specielt gode af forskellige årsager: en væsentlig del af data bidrager ikke med ret meget ny viden, konklusioner er ikke i tråd med præsenterede data, data er ikke altid analyseret i forhold til eksisterende viden, og en del af artiklerne har temmelig mange trykfejl og et dårligt sprog som besværliggør læsningen. Introduktionsartiklerne giver et udmærket overblik over området, især artikel 3 hvor virkningerne af de to store skovbrande i 1982/83 og 1997/98 på skoven behandles. Del 2 indledes med en spændende artikel, hvor det vises at jordfertilitet under områder dækket af Imperata græs og sekundær skov er højere end under primær skov. Artikel 6 er derimod et kedeligt eksempel på at et spændende datamateriale misfortolkes. Jordbundsændringer som følge af forskellig brak længder på hhv. 1, 3, 15 og 30 år analyseres, og det konkluderes at det er

nødvendigt med 30 års brak for at opbygge jordproduktiviteten. Data viser imidlertid at indholdet af de fleste næringsstoffer i jorden er højere efter kortere brak, og artiklen beviser ikke at det er nødvendigt at 'oplagre' næringsstoffer i vegetationen i hele 30 år. Artikel 7-8 beskriver specielle jordbundstyper i området, mens artiklerne 9-14 udmærket gennemgår forskellige virkninger af tørke og brand på vegetationen, dog uden at bidrage med store nyheder. Artikel 15 og 27 er et forsøg på at integrere socioøkonomiske vinkler på problemstillingerne, men de kommer til at virke lidt malplacerede i den lange række af økologiske studier og omhandler i øvrigt et andet geografisk område. De teoretiske overvejelser om landbrugsintensivering og 'potentiel befolkningstæthed' i artikel 15 er ret banale og ubehjælpeligt formidlet, og det noget mere nuancerede syn på flyttemarksbrug i disse artikler er desværre slet ikke reflekteret i de øvrige. Artikel 16-20 giver igen interessante oplysninger fra lokalområdet, men uden større overraskelser, og de sidste kapitler giver ganske brugbare evalueringer af teknikker til forbedret skovrejsning (mycorrhiza inokulering, udtynding, sygdomsbekæmpelse, m.v.). Endelig opsummerer artikel 28 på udmærket vis bogens resultater, dog med gentagelse af de uheldige konklusioner. Bogen fremstår primært som et godt værktøj for personer med interesse for økologien i Øst Kalimantan. Desuden er de mange metodiske overvejelser relevante og brugbare. Derimod synes relativt få af de mange resultater at være af bredere videnskabelig interesse, udover som verificering af eksisterende viden.

Ole Mertz

M. Mortimore & W. M. Adams: Working the Sahel. London, Routledge, 1999. XIV, 226 s., ill. 25 cm. GBP 55,-.

I det opsummerende afsnit skriver Mortimore & Adams 'To take an unfashionably optimistic view of the current management of the Sahelian environment and its future is not to deny the evidence that exists for degradation, nor to underrate the poverty that confines most of its inhabitants to levels of living that are unacceptable on grounds of natural justice. But to ignore the propensities of Sahelian systems to cope with variability both in the short and in the longer term is to deny them a future, except perhaps as passive recipients of improbably massive aid'. Dette citat spejler på glimrende vis bogens hovedpointe: at det er væsentligt at se hinsides de sædvanlige opfattelser af, hvorledes menneskets dyrkning af jorden i Sahel påvirker miljøet. Forfatterne er kendte for deres langvarige og gennemgribende undersøgelser af landbrugssystemerne i den nordlige del af Nigeria, hvoraf enkelte dele tidligere har dannet grundlag